

Fr. Ločniškar: Zgodba o polenti.

KO smo hodili drugo leto v šolo — tako nam je pripovedoval striček — so začeli graditi čez Savo nov most. Prvo leto smo se še prevažali z brodom, kar je bilo zelo nepripravno. Če si prišel malo prepozno, ni bilo gotovo, da te prepelje brodnik samega. Najbolje je bilo, da si jo odkuril nazaj, kajti brodnik je bil človek neprijaznih besedi in hudega pogleda, da smo se ga otroci kar bali.

Neko pomlad pa so že z lastovkami prižvrgoleli tudi italijanski delavci in začeli delati na obrežju reke nasipe. Naši delavci so pa postavljali istočasno most.

Na obeh bregovih reke je vladalo šumno vrvenje. Posebno Italijani so kričali kot vrane. Naš sosed je trdil, da je Bog Italijanom ustvaril najprej jezik, ki je začel takoj migati, in miga še nekaj časa po smrti.

Kmalu so naredili delavci pod nedovršenim mostom zasilno brv, po kateri so hodili sami in tudi drugi ljudje, ki so imeli opravilo na oni strani reke. Tudi nam šolarjem je bil dovoljen ta začasni prehod preko Save, in posluževali smo se ga rajši ko nepripravnega broda.

Kako smo bili veseli, ko smo prvič prišli tako naglo čez vodo! Šli smo še enkrat nazaj, pa spet čez — in še bi bili hodili to nepotrebno pot, da nas niso delavci odpodili.

Razume se pa, da smo tisti dan zamudili šolo in nam je gospodična velela, naj po pouku malo »počakamo«. — To je pomenilo nekaj zapor, kar je bilo v naših časih prav sramotno. Vsa vas je potem kazala za »zaprteki«. Taki zapozneli ptički so bili pa drugače jako urni — kar kadilo se je za njimi kot za turškimi konji, ali pa je čofotalo blato na vse strani, da se je zbežlanca še berač ognil.

Po pouku nas je vprašala tisti dan gospodična učiteljica po vzrokih zapoznelega prihoda v šolo. Povedali smo prav po pravici: »Delavci so naredili novo brv čez Savo, smo jo pa gledali in šli dvakrat sem in tja, potem nas pa niso več pustili. Ker je voda šumela, nismo slišali, kdaj je zvonilo.«

»Ta je pa lepa,« se je zasmejala gospodična, »brv imate, da ste lahko hitreje čez vodo, pa rabite še več časa kot s počasnim brodom. Le pojdite, da ne zamudite večerje, pa oglejte si brv še od spodnje strani. In če kakega polža srečate, ga lepo pozdravite: „Dober dan, gospod bratec! Joj, ti si pa hitrejši ko mi. Gotovo greš tudi v šolo in se ti mudi!“«

Do šolskega vogala smo šli počasi, potem smo pa stekli kot vsi zaprtki — kdo bi poslušal, kaj ljudje govoré!

Pri brvi smo pa skoro tako ravnali, kot nam je naročila gospodična. Prav natančno smo jo ogledali in tudi poskusili, če bi se dala razdreti.

Nekí delavec nas je moral oškropiti z vodo, sicer bi bili gotovo še kaj nemodrega ukrenili.

Pri mostu pa so bile še druge zanimivosti. Celo take, ki so bile očem in želodčku neizrečeno všeč.

Nekega dne nam je udaril v nos silno prijeten duh, da nas je kar poščegetalo pri srcu. Ozirali smo se, kje je izvor te prijetne sapice, pa smo zagledali dim v grmovju ob vodi. Kot na migljaj smo bili vsi pri onem grmu. Spet nekaj novega! Mlad, črnolas Italijanček je kuhal v velikem kotlu jed, ki je želodček gorenjskih šolarjev do tistih časov ni poznal. Zvedeli smo, da je to prava laška polenta. In kako je znal fantek sukati tisto dolgo kuhalnico! Kar čudili smo se mu, zraven pa požirali sline, tako prijetno nam je dišalo. Vem, da je tudi drugim — kot meni — rojilo po glavi edino, a zelo važno vprašanje: Kako bi prišel do koščka te nebeškolepo dišeče jedi? A kako bi se človek zmenil s tem črnim Italijančkom, ki zna samo svoj »kvešta, kvešta.«

V tem je pozvonilo v šoli. Ucvrli smo jo čez brv, da so ropotale deske za nami. Komaj smo prišli še pravočasno v razred. Ves čas pouka pa mi je še udarjal v nos oni prijetni duh po polenti. In menda tudi drugim.

Domov grede smo se po šoli pogovarjali, kako bi prišli vsaj do koščka tiste dobrodišeče jedi.

»Že vem, kako,« je uganil Martinjakov. »Doma poprosim mater za večji kos kruha, pa ga zamenjam

za polento. Saj Lahi kruh kupujejo, gotovo ga imajo radi.«

Tako smo naredili. Drugi dan smo že stali v grmu pri kuharju in mu molili vsak svoj kos kruha. Kazali smo na polento v kotlu in se tako domenili, kaj bi radi. Mladi kuhar je pa pokazal na uri številko štiri in vedeli smo takoj, kaj misli. Ob štirih gremo iz šole in takrat dobimo kak košček polente, ker morajo prej delavci jesti.

Po šoli smo brž spet stali v onem grmu in menjavali kose kruha za polento.

Toda koščki polente so bili mnogo manjši ko naši kosi kruha. A polenta se nam je zdela mnogo boljša, in še bi tako zamenjavali.

Drugi dan se je ta kupčija nadaljevala. Opazili smo pa, da so bili zdaj koščki polente še manjši.

Doma so pa matere druga drugi tožile: »Naš fant nima zadnji čas nikoli dosti kruha za šolo, tako je postal ješč.«

»Naš tudi ne! Veš, rasejo, pa rabijo več.«

Res je naša kupčija rasla, a nam v škodo, ker je bilo polente vedno manj, koščki kruha pa se niso zdeli kuharju nikoli dovolj veliki.

Neki dan smo pa dobili namesto polente samo še ožgano skorjo, ki jo je navihani Italijanček postrgal v kotlu. To nas je precej ozlovoljilo, a ko smo hrustali tisto slaščico, smo se kar potolažili.

A naš gostitelj je postajal vedno bolj skop. Slednjič bi bil menda rad dobival kruh že kar zastonj. Spoznali smo to njegovo namero in mu nekoč nalašč ponujali prav majhne koščke kruha. Takrat nas je pa črnuhec oblil z vodo.

S tem se nam je hudo zameril. Sklenili smo, da se maščujemo. Kruha mu nismo več prinašali, pač pa smo se neki dan prav skrivno približali onemu grmu in pazili, da je kuharček odšel od kotla malo proč. Voda v kotlu je ravno zavrela in fantek je šel menda v bližnjo kolibo iskat moke. Tedaj smo pa izvršili svoj načrt. Nagraabili smo drobne sipe in je nametali v kotel...

Kako se je kuhala ta jed naprej, nihče ne ve. Tekli smo proti šoli in na skrivnem nas je menda vse pekla vest, kaj lahko rodi to nepremišljeno ravnanje.

A kazen nam je bila že za petami. Med poukom je nekdo potrkal na šolska vrata in čuli smo, kako je nadzornik delavcev nekaj pripovedoval gospodični učiteljici. Slutili smo, kaj bo. Naše slutnje so se kaj kmalu uresničile.

Gospodična je prišla v sobo, a nič kaj prijaznega obraza, in je velela strogo: »Po šoli počakajte vsi oni, ki hodite preko Save domov!«

Kako smo opravili, si lahko mislite. Prav na kratko vam povem. Odpuščanja smo morali iti prosit — in to tam pri mostu, kjer smo grešili, pa vpričo vseh delavcev. Joj, kako je bilo to hudo! Rajši bi bili tri dni zapored zaprti.

Tisti dan smo šli domov tako potepeni kakor volk, ki je ušel ovčarskemu psu. Še domov nismo šli skupaj kot po navadi. Jaz sem krenil čisto sam skozi najbližje grmovje.

Od tistega nesrečnega dne smo jo vselej tako na tihem pobirali čez brv, da nas delavci niti opazili niso.

Črni kuharček se nam je pa še posmehoval in nam nekaj govoril v svojem jeziku, česar pa nismo razumeli. Gregorinov Jože mu je zabrusil: »S teboj se še menimo ne! Ti si premajhen za nas, pa pretrde butice, ker še zdaj ne znaš povedati po naše!«

S to slovesno izjavo smo končali boj s svojim protivnikom v trdni zavesti, da smo zmagali mi in ne oni.

Gregor Mali: Vrabček.

*Na drevesu vrabček poje
zgodbe mične, znane spoje;
mimo pride deček mlad,
pa bi lepih pesmic rad:
»Vrabček, o prijatelj moj,
lepo pesem mi zapoj!«*

*Vrabček na drevesu poje:
»Palec gleda z noge tvoje.
Ne verjameš? Le poglej —
pa nikomur ne povej!«*